

‘Moeder, waarom geven wij literatuurgeschiedenis?’ Literatuurgeschiedenis in de tweede fase.

1 januari 1997

Auteur: Joop Dirksen

Volume: 07

Nummer: 3

Pagina's: 23-27

Documenten

- [tsjip_jrg07_014.pdf](#)

moeder waarom geven wij literatuurgeschiedenis literatuurgeschiedenis in de tweede fase minder tijd in de komende tweede fase voor het literatuur onderwijs minder tijd in het bijzonder voor de literatuur geschiedenis wat betekent dat hoe kun je de beperkte tijd die daar nog voor is zo goed mogelijk benutten en waarom zou je dat doen daarover gaat de hiervolgende bijdrage enige algemene ontwikkeling zouden moeten bijbrengen omdat veel oudere drie argumenten voor een specifiek gebruik van de litera teksten museumkwaliteit hebben en tuurgeschiedenis stimulering van de algemene ontwikke daarom tentoongesteld moeten worden en omdat via literair historische ling aandacht voor werken van museumkwaliteit en het teksten historisch bewustzijn bij te bijbrengen van historisch bewustzijn brengen valt waaronder ik aspecten reken als de relativering van de eigen plaats en belangrijkheid de kritische joop dirksen sinds jaar en dag neemt literatuurge gebruik van uitstekende boeken als die beschouwing van de eigentijdse nor schiedenis een belangrijke plaats in in van calis onze literatuur en dautzen men en waarden via een confrontatie het literatuuronderwijs uit de onder berg nederlandse literatuur naast een met die uit vroeger tijden een visie op zoeken van thissen neyts en rowan louter op reproductie van kennis opge de manieren waarop eeuwige vragen leraren over literatuuronderwijs den zet werk als nederlandse literatuurge zoal te beantwoorden zijn haag 1988 en van janssen het litera schiedenis in 40 lessen toont aan dat het tuuronderwijs in de bovenbouw van het voor sommige docenten al voldoende literatuurgeschiedenis en algemene havo en het vwo resultaten van een na is als hun leerlingen beschikken over ontwikkeling tionale enquete amsterdam 1992 komt een hoeveelheid reproduceerbare ken met de regelmaat van de klok duiken naar voren dat een overgrote meerder nis van de literatuurgeschiede-

nis ter her en der back to basics bewegingen heid van de docenten nederlands wijl andere de lat duidelijk hoger leg op die een pleidooi houden voor een 75 tot 80 van de ondervraagden een gen en minstens iets van de sfeer van gedegen kennis van de eigen cultuur literatuurgeschiedenisboek gebruikt de verschillende perioden en de ver de liefde voor die cultuur komt dan vaak in combinatie met een bloemle banden tussen literatuur en maat vanzelf wie herinnert zich niet de zing van literair historische teksten schappelijke en culturele werkelijkheid storm die kousbroek alweer zo n nog in 1995 liet de redactie van leven willen overbrengen twintig jaar geleden via zijn gerucht de talen jury s oordelen over tal van in uit de bovengenoemde onderzoeken makende artikel in le monde van gebruik zijnde schoolboeken voor lite komt ook duidelijk naar voren dat er 19 november 1978 deed opsteken met ratuuronderwijs in het bijzonder ook veel tijd besteed wordt aan die litera zijn vergelijking van de leerling uit het literatuurgeschiedenis in nummer 505 tuurgeschiedenis en veel tijd is iets franse voortgezet onderwijs met die december 1995 wordt daarvan verslag wat in de tweede fase niet meer zal uit het onze in frankrijk leerden ze gedaan door de moor en rijlaarsdam bestaan een goed moment dus voor tenminste iets een compleet corpus hoe in de praktijk met deze boeken herbezinning moeder waarom geven van belangrijke literaire teksten werd gewerkt wordt is niet tot in detail wij literatuurgeschiedenis vrij naar in de kinderhoofdjes gestampt en die onderzocht maar dat in veel gevallen lode zielens hoofdjes en bijbehorende hartjes wer de docent zijn haar leerlingen die lite er zijn mijns inziens drie motieven den dan vervuld van een warme gloed ratuurgeschiedenis in chronologische om leerlingen te confronteren met en heftige literatuurpassie die bij onze volgorde presenteert staat vast het literatuurgeschiedenis omdat we ze leerlingen totaal zou ontbreken tsji p lettere n 7 3 23 die visie wordt naar alle waarschijnlijk kunnen onderscheiden op grond waar rische teksten kan ook verdedigd heid gedeeld door veel docenten die van tijdvakken en stromingen worden worden op grond van wat ik hun een methode als de bovengenoemde ingedeeld hij moet oog hebben voor museumkwaliteit zou willen noemen literatuurgeschiedenis in 40 lessen ge veranderingen in thematiek de ont een middeleeuwse kathedraal een bruiken breng in vraag en antwoord wikkeling van de vorm in casu gen schilderij van rembrandt een symfo vorm kennis aan de rest komt dan res opvattingen over literatuur hij nie van mozart het zijn allemaal voort vanzelf het lijkt mij een kortzichtige moet in kunnen gaan op zowel het bij brengselen uit het cultuurverleden visie stampwerk veronderstelt een zondere unieke incidentele als het waarvan elke hedendaagse sterveling kritiekloze leeractiviteit en dat die zou meer algemene constante regelmati kan leren genieten het is een taak leiden tot waardering voor het geleerde ge in de tekst en de literatuurgeschie van ouders en school om jongeren lijkt me een foutieve inschatting van denis zoveel mogelijk te confronteren met de leerling van nu bij de leerling van ook dit kan natuurlijk nog leiden tot het fraais wat ons bewaard is gebleven vroeger werkte het volgens mij al even hevige discussies binnen secties als uit het verleden als het gaat om lite min men daarin tot concrete afspraken raire teksten ligt het voor de hand wel mag van een leerling uit het voort moet komen maar een omschrijving dat de docent die presenteert en waar gezet onderwijs verwacht wor-

den dat als de bovenstaande maakt het werken nodig toegankelijk maakt hij enige kennis bezit van de hoofd op het niveau van noem de vier reien in de symposium-bundel literatuur lijnen uit de literatuur cultuur geschie van de gijsbregt van aemstev vraag 8 geschiedenis op school van armand van denis nogal wat vakken in het voort bij les 9 uit de reeks van 40 lessen assche red leuven amersfoort gezet onderwijs bieden een basispakket gelukkig tot iets wat niet meer past in 1988 wordt in verschillende bijdragen waarop de geïnteresseerde leerling in de tweede fase ingegaan op aspecten van het in de titel een vervolgstudie voort kan bouwen hoe die basiskennis aangebracht moet genoemd onderwerp een van de bij de leerling die dat vak niet kiest bezit worden is een volgende vraag in prin dragen van van assche zelf over de toch enige kennis een kapstok waar cipe is dit type kennis door zelfstudie sprong in het verleden en de magneet van aan hij nieuwe feiten en ontwikkelin te verwerven een goed overzicht zou het heden de nood aan literatuurge gen binnen zo n vakgebied die hem natuurlijk naast de confrontatie met geschiedenis op school gaat in op het on bijvoorbeeld via de media bereiken literaire teksten uit het verleden voor derscheid in benadering van literaire kan ophangen in die trant behoort de zelfstandig lerende leerling vol teksten uit het verleden in de litera een scholier ook te weten wanneer de doende moeten zijn natuurlijk kan de tuurgeschiedenisles zet tegenover middeleeuwen waren en wat we bedoe neerlandicus of kunnen de samenwer elkaar de actualisering en de histori len met de gouden eeuw kende docenten nederlands mvt en sering het is dan altijd een moeilijke zaak om ckv 1 ervoor kiezen om dit overzicht actualisering wil in essentie verdoeze te bepalen hoever die basiskennis zou min of meer aangekleed zelf aan de len dat het om oude teksten gaat er moeten reiken de ene docent zal daar leerlingen te presenteren zoals er na wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt in veel verder willen gaan dan de an tuurlijk allerlei vormen te bedenken van moderne vertalingen en aanpassin dere en het is dan ook prettig dat in zijn om de basiskennis van de leerling gen en de oude tekst wordt zo snel mo het examenprogramma een omschrij te verdiepen waar men dat zinnig acht gelijk naar het wereldbeeld van de leer ving wordt gegeven die het begrip iets deze kennis van de hoofdlijnen is een ling overgeheveld dan kan de leerling inkadert onder hoofdlijnen van de ge soort kapstok waaraan de leerling alles de tekst in een moderne situatie voor geschiedenis van de literatuur wordt ver kan ophangen wat hij op andere mo stellen en de problematiek in een actu staan kennis van de chronologie en de menten in of buiten de literatuurles eel kleedje steken door middel van globale karakteristieken van de voor sen bijvoorbeeld bij geschiedenis of schrijfoefeningen dramatisering en naamste perioden van de westerse cul kijkend naar een tv documentaire of klasdiscussie a w pag 42 43 van tuur in het algemeen en van de neder op bezoek in een museum tegenkomt assche is niet gelukkig met deze aan landse cultuur in het bijzonder kennis pak en ik ben het met hem eens dat van de belangrijkste verschuivingen in literatuurgeschiedenis als museum deze aanpak niet echt leidt tot reflectie de loop der tijd ten aanzien van in bezoek op het verleden houd vorm en opvattingen de leerling aandacht voor literatuurgeschiedenis dat het wel kan leiden tot interessante moet die eigenschappen van teksten maar dan met name voor literairhisto resultaten bewijzen moderne uitvoe n 7 3 ringen van

oudere toneelstukken of zijn kleutertijd riep en heeft maar dus voorbij afgespeeld
historie ook niet zo gebracht hoezeer onze maatschappij het nu omvond of om
shakespeare riep en dus voorbij maar ook niet zo vertrouwt op de wetenschap ver-
toelkt handelt maar ook producten op een interessant pre-digitaal dus primitief door
een kleine groep terzake deskundere terreinen van de kunst kunnen er heerst bij
veel jongeren een vanzelf digen op allerlei niveaus zijn voor als actualiseringen
beschouwd worden sprekende arrogantie van wij westerse beelden te geven van
dit verschijnsel denk aan de bewerkingen van klassieke mensen van nu zijn in alle
opzichten eerste voorbeeld trek een grijzende muziek door exceptioneel waldo de los
superieur aan de mensen van vroeger brildragende achter in de veertiger een rios
en recenter Tom Parker Music en van elders het is een belangrijke witte jas aan
laat hem tegen de achtergrond for the millions taak van ook de literatuurdocent om
grond van een laboratorium ernstig in historisering gaat uit van het fundamenteel
leerlingen te confronteren met de arde televisiecamera kijken en de mede menteel ver-
schil tussen onze ervaring arrogantie de kortzichtigheid van die opdeling doen dat
sunil dankzij de revo en het wereldbeeld van de historische vassing om hen his-
torisch bewustzijn lutionaire vinding cq3 nu met fermi tekst de hoofdvraag luidt hi-
er welke bij te brengen in de betekenis die ik in lianen het vuil bestrijdt en we
pakken functies en maatschappelijke context mijn inleiding daaraan gaf relativering
sunil uit de schappen maakten de oude literaire tekst tot wat van de eigen
plaats en de eigen belang tweede voorbeeld zodra ergens een hij is tot een tekst
die voor ons in vele rijkheid kritische beschouwing van de ramp plaatsvindt duiken
grote hoe opzichten anders vreemd en veraf eigen normen en waarden door de
conveelheden psychologen op die de overlijkt juist die contrastwaarde geeft de
frontatie met die uit vervlogen tijden levenden en nabestaanden vertellen leraar
de kans om de historische hori en een visie op de manieren waarop wat deze op
slag hulpeloos en hopeloos zon aan bod te laten komen a w eeuwige vragen zoal te
beantwoorden onzelfredzaam geworden figuren voe zijn len en wat ze daarmee
moeten en wij pag 44 45 wie zijn leerlingen wil confronteren ik wil aan de hand
van drie praktijk accepteren dat met een historische tekst vanwege voorbeelden to-
nen hoe een en ander derde voorbeeld economen vertellen diens museumkwaliteit
kiest natuur in zijn werk zou kunnen gaan hoe wij onze maatschappij steeds wel li-
jk voor deze laatste aanpak varenden kunnen maken en geven natuurlijk is bij een
literair kunstwerk naar aanleiding van ka-rel ende elegast zelden openlijk blijkt van
verbazing uit vroeger eeuwen de taal vaak een het eerste voorbeeld betreft karel
ende als hun adviezen een keer b lijken te lastige barriere in veel groter mate dan
elegast steeds wanneer die tekst in de werken meestal kunnen ze wel helder de
taal van het schilderstuk of van de klas ter sprake komt is er bij veel leer verk-
laren waarom hun eerdere advies architectuur uit voorbij tijden dus zal lingen iets
van verbazing merkbaar zen niet gewerkt hebben en wij blijven aan de leerling
meer hulp geboden over de manier waarop het geloof en economen in het kabinet
halen om ons moeten worden wil hij aan enig genie het godsvertrouwen in die
tekst in die beleid te bepalen ten toekomen maar een hertaling hoe maatschappij
functioneren een ge kortom dat de middeleeuwse mens goed ook levert een an-
dere tekst op en schil laten beslissen door een gods blind vaart op het kompas god

valt het zal in heel wat secties nog tot heel oordeel komt leerlingen van nu primi heel goed te vergelijken met het feit dat wat discussie leiden of leerlingen ge tiefvoor dat een koning in opdracht de twintigste eeuw blind vaart op het bruik mogen maken van her en ver van een engel iets gaat doen wat hij kompas wetenschap de doorsnee talingen de meeste argumenten voor normaal nooit zou hebben gedaan burger van nu heeft even weinig zicht en tegen zijn immers heel goed te ver vinden ze niet bijster geloofwaardig op de kwaliteit van dat kompas als de dedigen zo staat bijvoorbeeld tegen zeker leerlingen voor wie geloof en middeleeuwse mens op de kwaliteit over de winst van begrijpbaarheid bij religie ver van hun bed zijn hebben van het zijne ver of hertaling het verlies aan authen de neiging die overgave aan een macht ticiteit de klank en kleur van de oor buiten je boven je te beschouwen als naar aanleiding van het sentimentalisme spronkelijke tekst iets primitiefs ze vinden zoiets onvoor een ander onderwerp uit de literatuur stelbaar dat een hele maatschappij geschiedenis dat op het eerste gezicht literaturgeschiedenis ter wille van zich laat sturen door de wil van god alleen maar raar achterhaald stom historisch bewustzijn vertolkt door een kleine groep ter zake lijkt is het sentimentalisme wie on voor de doorsnee scholier is alles wat deskundigen wordt echter een stuk voorbereid aan julia van rhijnvis feith zich zo ongeveer voor het begin van minder vreemd als ter sprake wordt zou beginnen zal als hij zij de tekst tsjlp letteren 7 3 2 aankan ongetwijfeld verbaasd staan betreden van mijn kamer knikte men een leerlinge schreef in haar lees en wat lacherig gaan doen over alle bedroefder naar me dan ik me voelde verslag van de virtuoos het volgende zugjens en tranen heel gemakkelijk als verdriet niet op tijd komt phoebe het lezen van dit verhaal betekende is het om dit sentimentalisme weg te zich niet stipt aan voorschriften houdt voor mij een kijkje nemen in een ander honen als slap onmannelijk oninte worden mensen ongeduldig land in een andere tijd met andere ge resant veel interessanter is het echter woontes wat voor mij vreemd over om serieus in te gaan op een vergelij een vrouw die haar ongeboren kind komt was voor de hoofdpersoon niet king van het omgaan met gevoel ens verliest hoort daar meteen goed zicht meer dan de normale alledaagse gang toen en nu baar bedroefd om te zijn rouw moet van zaken ik vond het wel vreemd niet onbeheerst zijn maar ook niet te dat het huwelijk tussen carlotta en neem een verhaal als afscheid van ingetogen de leerling die in de klas berto zo n kleine rol speelde aange phoebe uit de bundel het limonade een onvoldoende incasseert moet dat zien haar grote liefde uitging naar gevoel van vonne van der meer daarin onbewogen doen het kind dat boos is gasparo ik begrijp de waarde van haar kijkt de vrouwelijke hoofdpersoon te moet maar even op de gang gaan staan huwelijk dan ook niet maar misschien rug op de miskraam die ze een jaar tot hij zij weer lief is een man mag gingen huwelijk en liefde in die tijd geleden had ze haalt herinneringen nog steeds niet huilen jaloezie hoort niet vanzelfsprekend samen mono op aan de bevalling en merkt dat het een mens te onderdrukken want je gaam was carlotta bepaald niet want verdriet nog steeds heel hevig is moet die ander blijmoedig gunnen wat ze had ook nog een relatie met een subtiel wordt in het verhaal getoond jij graag zelf zou willen hebben fransman ik kan daar echter wel hoezeer wij onszelf en anderen ge kortom voor wie eens kritisch kijkt begrip voor opbrengen om-

dat ik niet voelens voorschrijven en of verbieden naar onze omgang met gevoelens heb opgemerkt dat dat problemen op de vrouw praat als het ware tegen haar wordt het al heel snel duidelijk dat we leverde voor haar man of voor haarzelf doodgeboren kind nogal vreemd omspringen met allerlei carlotta neemt het er erg van in het gevoelens en dan zouden wij lachen leven ze geniet van liefde muziek maar ik bedekte toen ik je uit me voel om een man die in onze ogen wat al schoonheid en kennis ik vind het aan de glippen met mijn enige nog vrije te intens ontroerd en verdrietig is de ene kant heel goed van haar dat ze hand mijn gezicht ik wilde niet dat ze zo van het leven kan genieten maar zagen dat ik glimlachte een glimlach naar aanleiding van de virtuoos aan de andere kant vind ik ook dat ze gedirigeerd door schaamte niet voor een derde voorbeeld betreft normen en te luxe en te gemakkelijk leeft mijn naaktheid schaamde ik mij maar waarden zoals die naar voren komen in ik heb nog wel wat dingen van dit boek voor deze gebeurtenis waaraan ik wel een roman als de virtuoos van margriet geleerd zo had ik in het begin een to iswaar geen schuld had maar waarin de moor het is interessant om het ver taal andere mening over castraten ik ik ook niet kon ingrijpen een gebeur schijnsel historische roman of roman vond het castreren van kleine jongetjes tennis die zinloos als zij was ook nog die zich in de historie afspeelt ter spra om ze zo n hoog stemgeluid te laten belachelijk werd gemaakt door een ke te brengen in het kader van litera houden abnormaal wreed en onmen misverstand dat ik uit lafheid niet tuurgeschiedenis de dubbele bodem selijk nu ik echter het boek gelezen rechtzette ik schaamde me voor deze van je krijgt door de ogen van een heb en het beter in die tijd en die sfeer totale hulpeloosheid twintigste eeuw een beeld van een kan plaatsen heb ik er veel meer be ik schrik ervan zo gewoon als je doet historische periode moet natuurlijk grip voor dat ze dat deden hieruit trek zei ad de verpleger jd toen het alle aan bod komen aan de hand van een ik de volgende conclusie door je te ver maal achter de rug was en ik om thee benaming als de middeleeuwen kan diepen in een andere tijd of in een an vroeg ik was opgelucht zoals je dat duidelijk worden gemaakt hoezeer elke der volk kom je meer te weten over bent op de avond dat je besluit om van periode vanuit het eigen zelfbeeld zijn een andere cultuur en zul je deze an iemand af te gaan de knoop was nu blik op voorbije perioden kleurt een dere cultuur met de bijbehorende ge tenminste doorgehakt ik voelde me roman als de leeuw van vlaanderen woontes beter begrijpen zo zal het beter dan ik me in dagen had gevoeld en kan niet losgezien worden van de tijd gemakkelijker zijn om die andere ge dat stelde ad teleur ook de verpleegster waarin deze kijk op vlaanderens ver woontes te accepteren of zelfs te waar die me kwam wassen zei argwanend leden werd geschreven deren zo zou het meer van elkaar te dat ze me zo rustig vond bij het weten proberen te komen van verschil n 7 3 lende volkeren kunnen leiden tot het pecten uit de besproken literaire tek voorkomen van veel onbegrip en ruzie sten die het historisch bewustzijn van en daar hecht ik zeer veel waarde aan de leerling kunnen verdiepen aange pakt literatuur in de tweede zo n ervaring met het verleden via een zo kan in weinig tijd een grote diep fase een nieuw vak hedendaags boek biedt natuurlijk rui gang bereikt worden op dit onderdeel culturele en me aanknopingspunten voor een ge van het literatuuronderwijsprogram een paar praktische kunstzinnige con-

clusies vorming sprek over verschillen in normen en waarden en ma dat in de traditionele aanpak zo het zal duidelijk zijn dat in mijn visie waarden een kritische beschouwing centraal stond doch nu de wat beschei geïntegreerd literatuur de huidige goede literatuurgeschiede van de eigen normen en waarden een dener maar duidelijk omkaderde onderwijs het zijngenoemde die nisboeken als de eerder relativering van het eigen gelijk een plaats krijgt die het verdient e van ontwikkelingen calis dautzenberg die usmulders in acceptatie van anders denken en han voldoende exemplaren in de media delen het zijn allemaal aspecten van wellicht graag wilt theeke aanwezig moeten zijn als naslag historisch bewustzijn als literatuur volgen word daarom werk als achtergrondmateriaal bij de kan bijdragen aan de ontwikkeling tekstennu van voor 1880 donateur die leerlingen van de daarvan wordt de leerling weer een moeten lezen maar het feit dat in het stukje literair competent en meer stichting promotie literatuurprogramma duidelijk de mens literaire nadruk is vorming komen te spl liggen op tekster varing smaakontwikkeling en u ontvangt dan onder brengt een paar praktische conclusies met zich mee dat voor de traditionele het zal duidelijk zijn dat in mijn visie meer viermaal per jaar aanpak van literatuurgeschiedenis in de huidige goede literatuurgeschiede de tweede fase het tijdschrift geen tijd plaats meer nisboeken als de eerder genoemde die zal zijnt-sijp letteren van calis dautzenberg smulders in voldoende exemplaren in de media dit blad houdt u op theeke aanwezig moeten zijn als naslag de hoogte van alle werk als achtergrondmateriaal bij de ontwikkelingen in teksten van voor 1880 die leerlingen een paar praktische het kunst conclusies en literatuur moeten lezen maar het feit dat in het literatuurprogramma duidelijk de het zal duidelijk zijn dat in mijn visie onderwijs in nederland nadruk is komen te liggen op tekster de huidige goede literatuurgeschiede varing smaakontwikkeling brengt nisboeken en alsvlaanderen en de eerder genoemde die met zich mee dat voor de traditionele van calis dautzenberg smulders in kijkt ook verder aanpak van literatuurgeschiedenis in voldoende danexemplaren in de media onze taalgrens de tweede fase geen tijd plaats meer theeke aanwezig moeten zijn als naslag zal zijn werk als achtergrondmateriaal bij de voorvan teksten nlgvoor45 bef 1880 die820 leerlingen de geringe tijd die dan tot onze be moeten bentlezen maar het u donateur feit dat in het u kunt schikking staat zal dus gevuld moeten literatuurprogramma duidelijk de worden met activiteiten die bovenbe zich aanmelden bij nadruk is komen te liggen op tekster schreven aspecten belichten drs a van de akker brengt varing smaakontwikkeling de leerling verwerft zelfstandig de met zich mee dedat voor de traditionele schietspoel i kennis die hij moet opdoen aanpak van literatuurgeschiedenis in in klassikale besprekingen van wat 5051 dl coirle de tweede fase geen tijd plaats meer tekst fragment en worden de kwalitei 013 534 60 93 zal zijn ten van teksten uit onze literaturge schiedenis getoond als opstapje naar de drie literaire werken van voor 1880 die de leerling zelfstandig moet lezen in klassengesprekken worden die as tsjlp lettere